

**СЛОВО НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА
НАУКИТЕ АКАД. НИКОЛА СЪБОТИНОВ НА ТЪРЖЕСТВЕННОТО ЧЕСТВАНЕ
140-ГОДИШНИНАТА НА БАН, 12 ОКТОМВРИ 2009,
НАРОДЕН ТЕАТЪР „ИВАН ВАЗОВ”**

Уважаеми господин Президент,
Уважаема госпожо Министър на образованието, младежта и науката,

Ваши Високопреосвещенства, Ваши Превъзходителства,

Драги колеги, Госпожи и господа,

Съдържанието на понятието „АКАДЕМИЯ” се е променило твърде много от времето, когато Платон събира своите последователи около светилището на богинята на мъдростта в гората на Академ до Атина. Винаги обаче в основата му е оставала идеята за знанието, за неговото натрупване, предаването му от поколение на поколение и за хората, които се занимават с това. Академиите са възниквали в отговор на обществена

необходимост, а в критични моменти са били призвани да консолидират най-продуктивните сили на една нация за постигането на набелязаната от обществото цел. Първите академии от XVII в. въздигат идеите на италианския ренесансов хуманизъм и погледа на Европа към свободното познание. По-късно просветени владетели създават академии, за да осигурят най-вече просперитета на своите монархии. Така през XVIIIто и XIXто столетие се появяват учени общества, които стават основни елементи на нови държави, борещи се за независимост от големите европейски империи. Стремещът за национално самоутвърждаване води до основаването на Американската академия на науките, на Словашката, на Румънската и Унгарската академия, както и на Българската академия на науките. Тази най-стара институция в България, изпреварила с почти десетилетие възкресяването на нейната държавност, започва своето съществуване с образуването на Българското книжовно дружество и има за цел да създаде потенциал, който да равни българите с развитите и свободни европейци. Радатели за това са младите образовани българи, чиито имена са свързани с Освобождението и със строителството на съвременната българска държава: Васил Левски, дал скромната си лепта за началото на това народополезно дело, Ботев, Каравелов, Априлов; първият председател на Дружеството Марин Дринов, първите български министър председатели Тодор Бурмов и митрополит Климент Търновски. Това са личностите, заложили първообраза на съвременната българска наука и култура в основите на Българското книжовно дружество. То става храм на българското просвещение и динамична структура, неотделима част от българското общество. Първите научни планове, обгрени с дръзновени идеали, със стремеж за напредък и самоутвърждаване, са в съзвучие с епохата на формиране на българската национална идентичност. Тази актуалност спрямо обществените потребности остава главна характеристика на Академията през всичките четиринадесет десетилетия на нейното съществуване. В следосвобожденска България членовете на Книжовното дружество участват в организирането на икономиката и държавното устройство на Княжеството. Главно върху тях пада отговорността да съградят учрежденията на научния и културния живот и да ги свържат със сродните европейски институции. Едновременно с обявяването на суверенната българска държава през 1909 г. започва и подготовката за превръщането на БКД в Българска академия на науките. Станало факт през 1911 г., новото название е не само акт от формално значение, но израз на стремежа Академията да стане център за изследвания, а не затворено в себе си общество. Именно тогава започват и първите научни изследвания, чиито резултати донесят първото международно признание на младата българска наука. След 1940 г. БАН започва, аналогично на подобни институции във Франция

и Германия, да се организира като национален център за научни изследвания, съставен от различни институти и лаборатории. Постепенно се създават условия за концентриране на научния потенциал на страната за работа в най-съвременни и важни за науката области. Към традиционно развитите школи в областта на хуманитаристиката и природо-математическите науки се добавят и тези от техническите науки. Така почти столетие БАН дава на България първия досег с новото познание във всяка една от областите на съвременната наука и технологии. Нека припомним, че именно в Българската академия на науките започва развитието на ядрената физика и в последствие на ядрената енергетика, на оптоелектрониката и лазерната техника, на микроелектрониката и оттам на компютърните и информационни технологии. Именно в БАН се осъществяват и първите връзки със световната интернет мрежа; академичните звена са и в основата на българското участие в изследването на Космоса. Това е само част от цялата наша мащабна дейност, която е в основата на развитието на съвременна България.

Днес Българската академия на науките е най-големият научноизследователски център на страната ни, развиващ фундаментални и приложни изследвания, осъществяващ образователна и иновационна дейност. Фундаменталните изследвания са източник на знания, който ориентира обществото в неговото развитие и който е база на приложните изследвания. Ние продължаваме обслужването на нашата страна с научноприложни дейности като метеорологичните и хидрологични наблюдения, мониторингът на сеизмичната обстановка и на околната среда. Националноотговорна задача е и осигуряването на параметрите на националната идентичност в обществото и разкриването, изследването и съхранението на паметниците на нашето материално и нематериално културно наследство. Като независима национална институция БАН има за цел осигуряването и поддържането на най-високо научно равнище, на интердисциплинарност, международна конкурентоспособност и високо национално самочувствие в съответствие с нуждите на социално-икономическото и духовното развитие на българското общество и с европейските и световните тенденции в организацията на научните изследвания. Академията е желан партньор в национални и международни програми и проекти, в европейски и световни научни организации. Нейната научна и експертна компетентност се използва широко от правителствени и други национални институции, които се нуждаят от научно обслужване.

Постиженията на Българската академия на науките са национално богатство и ние сме отговорни за опазването и умножаването му — в името на България, в името на нейното бъдеще като благоденстваща европейска страна.

Нека е честит празникът ни и за много години!